

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

— Z Wiednia. —

N. Pan raczył Arcybiskupa Coloczy, Piotra Kłobuczkiego, mianowanego już najwyższym listem gabinetowym z d. 18. Sierpnia r. b. Kawalerem W. krzyża ces Anstryjackiego orderu Leopolda, w d. 18. b. m. własnoręcznie i wroczyście znakami tego orderu ozdobić.

Dostrzegacz Anstryjcki pod napisem: »Z Wiednia d. 18. Listopada« umieścić, co następuje:

W wielu artykułach Dzienników Francuzkich, które się na nowo wszelkiej oddają rozwiolności, oprócz oburzających djabry przeciwko cesarsko-królewskiemu Dworowi, czytamy niedorzeczne twierdzenie: iż zniszczenie, które Turecko-Egipską flotę w przystani Nawarynu spotkało, dotknęło także mnóstwo okrętów Anstryjackich, znajdujących się przy owej flocie,« i z tego zmyślonej okoliczności rozmaite czynią wnioskowania, któremi pióra naszego nie chcemy plamić. Nie warto wdawać się w rozprawę polemiczną z autorami tych artykułów; nadmiar ich niewiadomości, jakoteż namiętność i złość ochraniają ich od wszelkiej słusznej zaczepki; chcąc bronić prawdy przeciwko ludziom tej klasy, byłoby jedno, co mijać się z celem, i ich zbrodniczą napaść potrzeba pomijać milczeniem, dopóki onym wolno będzie, na własny rząd z większą jeszcze wściekłością i zuchwałością, niżli na obce powstawać.

Z tąd, jeżeli powyższe kłamstwa po krótko odbijamy, czynimy to jedynie dla tego, iżby nikt z naszej publiczności w tej mierze najmniejszej nie dał wiary. W tymto celu przytaczamy tu:

1) Że w czasie katastrofy w dniu 20. Października ani jednego Anstryjackiego wojennego okrętu nie było w przystani Nawarynu, lub w pobliskości onejże, i że żaden z Dowódców flot wojnę wiodących nie włączał dotąd ces. król. banderze, której powagę z resztą każdy Officer cesarskiej marynarki krwią i życiem będzie umiał utrzymać.

Co się zaś dotyczy

2) Okrętów kupieckich, donieśliśmy już podług pierwszych odebranych wiadomości, że pięć Anstryjackich kupieckich okrętów znaj-

dowało się przy flocie, która z Alexandryi wypłynęła. Czyli okręty te połączyły się z ową flotą, w skutek umowy w Egipcie zawartej, czyli szukały tylko obrony tej floty przeciwko rozbójnikom morskim, tameczne morza okrywającym, nie masz jeszcze pewności. Przypuściwszy, że tak było, tedy owe pięć okrętów uczyniły tylko to, co onym podług istniejących przepisów ich rządu zupełnie wolno było. Drugi paragraf instrukcyj danych Dowódczom ces. eskadry na Archipelagu, opiewa w sposobie następującym:

§ 2. Gdy na mocy spokojnych i przeważnych stosunków, które podług traktatów między cesarskim Dworem i W. Portą istnieją, nie może być dozwolono, aby cesarsey poddani na szkodę W., Porty pośrednio lub bezpośrednio powstańcom dawali pomoc, z drugiej zaś strony nie masz według prawa narodów powodu, iżby cesarskim poddanym jakiegokolwiek pośredniej lub bezpośredniej usługi na korzyść Porty zabraniać, przeto wolno jest właścicielom, Kapitanom okrętów i wszystkim pod Anstryjacką banderą żeglującym okrętom, podobne postugi dla rządu Otomańskiego i władz od niego zawisłych pod warunkami, na jakie się sami zgodzą, podejmować. Gdy jednak Cesarz Jmć z ważnych politycznych powodów postanowił, w tej zgubnej walce zachowywaną dotąd neutralność w wyraźnem znaczeniu, jakie się z poprzedzającego artykułu *)

*) Artykuł ten tak opiewa: „§ 1. Gdy Cesarz Jmć uznał za dobro, nie należeć do króków nieprzyjacielskich, które się między Portą Otomańską a Grecyami mieszkańcami różnych jej berłu podległych prowincyj i wysp jako skutki gwałtownego powstania ostatnich, wszczęły, i przystęp, wszakże bez nadwężenia czynnych Cesarza Jmci zasad, zachowywać istotną neutralność: przeto wszystkim pod banderą cesarską żeglującym okrętom wojennym i kupieckim, onych Dowódczom, Officerom i osadom okrętowym zabroniono jest najściślej, dopuszczać się wszelkiej nieprzyjacielskiej czynności przeciwko Otomańskim miastom, brzegom, okrętom lub osobom, równie przeciwko miastom, brzegom, okrętom lub osobom w powstaniu będących prowincyj lub wysp, chyba gdyby przezbroki nieprzyjacielskie jednej lub drugiej strony zmuszeni byli do obrony lub odparcia: przemocy przemocą.“

(P. D. A.)

okazuje, i nadal utrzymać, przeto wzmiankowane postugi we wszystkich zajęć mogących przypadkach, w jakiejkolwiek formie i pod jakimi warunkami mogłyby być zawarte lub uskutecznione, tylko jako na własny rachunek i niebezpieczeństwo, przedsiębrane prywatne przemysłnictwo będą uważane, i przedsiębiorcy, gdy ztąd szkodę lub stratę poniosą, nie będą mieli prawa domagać się zastąpienia lub wynagrodzenia od okrętów uzbrojonych na obronę handlu lub ich Dowódców.»

Podług tego okręty kupieckie z własnym niebezpieczeństwem, bez obowiązku lub odpowiedzialności z tąd wyniknąć mogących dla rządu cesarskiego, jakoteż bez naruszenia jakim bądź sposobem jego godności, upoważnione były do zawarcia ugody o fracht z Agentami Paszy Egipskiego, jak gdyby z jaką inną osobą prywatną. I chociaż nie mamy dokładnej wiadomości o losie owych pięciu okrętów, a nawet nie wiemy ich nazwiska, jednakowoż nie mamy powodu obawiać się, aby, jeżeli przypadkiem w katastrofę pod Nawarynem były zawikłane, jakim bądź gwałt przeciwko onym miał być popełniony.

Tak więc przez się upada cała budowa kłamstw Dzienników Francuzkich.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Portugalia.

W Gazecie Lizbońskiej z d. 27. Października czytamy: Ministerstwo spraw zewnętrznych. Rząd odbiera ze wszystkich stron zaspokajające wiadomości. Poseł Króla Jmci Angielskiego w tąd stolicy, na rzecz swojego Dworu zapewnił Jój król. mość Xiężniczkę Rejentkę o życzliwym sposobie myślenia dostojnego Infanta Don Mignela. Jego król. Mość obejmuje rządy Portugalii pod warunkami przez Jego dostojnego Brata pżepisanemi, i rządzić będzie temi Królestwami z mocnym postanowieniem czynić wszystko, co od Jego król. mości zawisło, aby instytucje przez Cesarza Jmci narodowi dane, utrzymać, względem których Jego król. mość zobowiązał się przysięgą. Wszystkie wiadomości, które rząd z Wiednia w Austrii odbiera, zgadzają się w tąd mierze. Jego król. mość dostojny Infant Don Miguel doznaje najlepszego zdrowia, i spodziewamy się, że niebawem wyda odezwę do narodu, objawiającą jego zamiary. (G. W.)

Wielka Brytania i Irlandyja.

W d. 10. Listopada rano odebrała Admiralicja w Londynie depesze od Sir E. Keđring-

tona z wiadomością o bitwie pod Nawarynem w d. 20. Października. Konsolidy, które do południa stały 87 $\frac{3}{8}$, gdy wiadomość ta rozeszła się, spadły na 86 $\frac{5}{8}$.

Na uczcie danej w Londynie przez nowego Lorda Majora w oberzy pod koroną i kotwicą, zdarzył się następujący wypadek, który bardzo smutne za sobą mógł pociągnąć skutki. Podczas gdy Sekretarz Stanu spraw wewnętrznych Mar. Lansdown miał mowę dziękczynną za uczyniony sobie zaszczyt przez spełnienie toastu za jego zdrowie, zapadł się baldachin, nad którym umieszczone były korona i kotwica, a pod którym siedział Xiążę Klarencyi, Lord Major ze swoją małżonką i inne znamienite osoby. Xiążę Klarencyi został w głowę raniony, a inne osoby mniej więcej pokaleczone. Jednakowoż żadna z tych ran nie jest niebezpieczną.

Tamiza jeszcze raz zawiódła talenta lub ostrożność angielskich inżynierów. Dnia 31. Października wieczorem przedarła się woda do nowej przystani S. Katarzyny. Przerwa ta tak była znaczna i nagła, iż chociaż cała przestrzeń wykopanej ziemi przeszło 8 morgów i więcej jak 40 stóp głębokości wynosiła, mniej jak w kwadransie aż do pomierzchni wodą została napelniona. Szczęściem przytrafiło się to około godziny 5tej, w chwili, gdy wszyscy robotnicy i dozorczy, przeszło 400 ludzi, poszli do domów.

Dnia 8. Listopada panowała w Londynie cały dzień gruba mgła. (D. A.)

Francyja.

Król, Delfin i Delfinka przybyli w d. 10. Października z Fontainebleau, Xiężna Berry z zamku swojego w Rosny do Tuilerjów. Dnia następującego, w Niedzielę, były liczne pokoje, po której odprawił Król radę ministeryjalną.

Gazeta Francyi wraca się znowu do swojej dawniej rubryki: »Kłamstwa dzienne« usprawiedliwiając się z tego potrzeba, aby z Dziennikami chwytającemi się wszystkich środków od czasu wprowadzenia wolności druku, tą samą spotkać się bronia. Tak więc do kłamstw dziennych liczy wiadomość Konstytucjonisty: Oprócz wielkich już ogłoszonych środków uchwalono cząstkową zmianę w osobach wyższej administracji, i mówią o trzech Ministrach, którzy się chcą uchylić. Dalej wiadomość Kuryjera francuskiego; że posadę poselską w Neapoiu poruczono P. Chateaubriandowi, że Ministrowie żądają nieustającej cenzury, prawa pierworodztwa, uposażenia dochodowych dobrami nieruchomemi, siedmioletniego budżetu, nowego znizenia wieczystych dochodów, i podwojenia sądów królewskich.

Gazety Ministeryjalne obok zbijania Gazet opozycyjnych w odwołaniu się do niustannych zażeka ostatnich, przeciwko nowym środkom przez Ministeryjum użytych, zawierają dokładny artykuł, w którym rojaliści wszystkich odcieni i okresów wzywani są do zgody, mianowicie podczas następujących wyborów. Artykuł ten kończy temi słowami: »Rojaliści, jedna z dwóch listów wyborowych podpisana jest przez Konstytucjonistów, Kuryjera i Dziennik rozpraw, a druga (dana Prezydentom Kollegijów wyborczych przez Ministeryjum mianowanych) zatwierdzona jest przez Króla.«

(G. W.)

Gazety Paryżkie czynią rozmaite zarzuty w tegorocznej wystawie obrazów, w d. 4. b. m. w Louwrze. Sale są ciasne i ciemne; wiele obrazów średnich, lub całkiem niepotém. Sąd przysięgłych z 16 członków złożony, który ma wyrokować, czyli nadesłane sztuki mają być umieszczone lub nie, liczył pośród siebie tylko 10 prawdziwych malarzy. Nawet wystawiono niektóre sztuki już widziane.

(D. A.)

Niemcy.

Król Jmó Bawarski raczył Feldmarszałka Xiążęcia Wrede, w dzień jego imienia d. 5. Listopada ozdobić orderem Ludwika. Równie ten sam order otrzymali: Minister domu król., spraw wewnętrznych i sprawiedliwości, Baron Zentner; Pułkownik, Podkomorzy Hr. Taufkirchen; Kapitan gwardyi Hr. Marsigli; tajny Radca Orff; Dyrektor Hofstetten i t. d. za pięćdziesiątletnią wierną służbę.

(D. A.)

W d. 17. Listopada otworzył Król w Monachyjum uroczyste Zgromadzenie Stanów.

(G. W.)

Prussy.

— Z Berlina d. 13. Listopada. —

Dnia 7. Września r. b. wyszło postanowienie, zaprowadzające w Prusiech, instytucję sędziów pokoju. Treść tego postanowienia jest następująca: Sędziowie pokoju będą się znajdowali tak w miastach, jak na wsiach; w mieście jeden na 2000 ludności, na wsiach jeden w każdej parafji, lub na każde 1000 ludności, jeżeli parafja tak jest ludna. Obowiązkiem ich jest wysłuchać strony, które dobrowolnie przed nimi stawają, rozpoznać ich w zajemnie pretensy i piśmienne dokumenta, oświecić strony względem prawności ich żądań i starać się je pogodzić. Sędziowie pokoju wybierani z właściwych okręgów, powinni mieć nieskażone imię, 24 lat skończonych, posiadać majątek dostateczny do niezawistego utrzymania i zdatność do napisania swego zdania. Landraci i władze miejskie

układają listę Kandydatów, z których okręgi wybierają swoich sędziów. Ci co na wsiach, co deputowanych na sejm prowincjonalny wybierają, mają także prawo wybierać sędziów pokoju. W miastach dopełniają tego wyboru deputowani miejscy. Wybrany sędzia pokój obowiązany jest przyjąć [powierzony sobie] obowiązek, wyjąwszy w razie, gdy ma prawne powody, które uwalniają od przyjęcia obowiązków opiekuna. Wybrany pełni obowiązki przez trzy lata, ale wybór może być ponowiony; wszelako powtórnie wybrany nie jest do przyjęcia wyboru obowiązany. Wyższe sądy potwierdzają wybory, i stanowią względem przysięgi wybranych. — Urząd sędziego pokoju jest bezpłatny. Koszta płacą strony, a w niektórych tylko przypadkach kassy gminne. — Strony mogą w każdym czasie odstąpić od rozpoczętego pojednania. Każdy sędzia pokoju może się wymówić od jednania stron, w razie, jeżeli sprawa jest zawikłana i wiele objaśnień wymagająca. Nie należą do sędziów pokoju sprawy likwidacyjne, konkursowe, subastacyjne, moratoryjne, wexlowe, o areszt, bastacyjne, moratoryjne, opieki, uznaniemniej w rzeczach małżeństwa, opieki, uznania za marnotrawnych, lub bezwłasnowolnych. Wyłączone są także sprawy o obelgi, o ile się dotyczą ustanowienia kary. Nie mogą stawać pełnomocnicy, nie wolno jest używać assystentów. Sędzia pojednawczy strony, spisuje protokół pojednania, Nie może on przyjmować zeznań świadków i znawców; interwencje, przypozwy i inne formy prawne są zabronione w tém postępowaniu. Sędzia podpisuje protokół i występuje stronom dowód pojednania. Pojednanie ma moc obowiązującą. W ten czas tylko odsyła się sprawa do zwyczajnych sądów, gdy protokół pojednania napisany jest niezrozumiale. Stępel nie jest używany w postępowaniu przed sędziami pokoju; ale po przywiedzioném do skutku pojednaniu, optacają strony połowę należności zastępowej. Sędzia pokoju obowiązany jest zdawać rapport przy końcu roku landratowi, lub władzy miejskiej o liczbie spraw pojednanych. Gorliwość sędziów pokoju wynagradzają sądy wyższe przez ogłoszenie ich nazwisk. (D. A.)

Szwecyja i Norwegija.

Prezydent Sejmu wezwał pod d. 3. Sierpnia rząd Norwegski do ogłoszenia wcześniej i przed zebraniem się nastąpić mającego zwyczajnego Sejmu publicznej odezwy, iżby wszyscy, którzy wysłali na szóstym zwyczajnym Sejmie podać przetożenia, takowe przed d. 15. Lutego 1830 podali, nie chcąc być w swoich nadziejach zawiedzeni, gdyby rzeczony Sejm czas do podania przetożeń wyznaczony miał skrócić. Poczem Król Jmó pod

7. 6. Października postanowił, iż Monarcha nie zapoznaje dobrego zamiaru, jaki Sejmowi służył za zasadę do tej uchwały, jednakże nie czuje się spowodowany do wypełnienia życzeń Sejmu, ponieważ to urządzenie zdaje się wdierać do praw Sejmu, który podług ustaw zasadnych ma oznaczyć »swoję wewnętrzną politycję.« (G. W.)

Turcyja.

Dokończenie raportu Monitora o bitwie pod Nawarynem :

»Tak tedy spełniła się pogróżka, jaką czyniono Ibrahimowi, iż jeżeli dany będzie jeden wystrzał działowy przeciwko połączonym banderom, wszystkę flotę na niebezpieczeństwo wystawi.«

»Ibrahim nie był obecny; od dni czterestu niszczy ón Moreę, wydziera z korzenia drzewa oliwne, winną macicę, drzewa figowe, i t. p.«

»W tej nieprzewidzianej potyczce były naturalnie okręty, z których niektóre przez swoje położenie więcej, niżeli inne zostały uszkodzone; pewna, iż każdy na swojej eskadrze ubiegał się w dopełnieniu powinności.«

»Królewska fregata Armida, która z początku bitwy wraz z Angielską fregatę Talbot, stała na lewym końcu podkowy, wraz z waleczną towarzyszką swoją aż do nadejścia fregat Rossyjskich musiała wytrzymać ogień pięciu Tureckich fregat. Kapitan Hugon odebrał jednoznacznie pochwały z pewnością w obrotach i z szybkości, z jakimi walczył z okrętami naprzeciw sobie stojącymi.«

»Okręt liniowy Scipio, pod Kapitanem Mylius, którego bogsriet został zapalony przez statek palny, po czterech godzinach gasił ogień na swoim pokładzie i przytem wciąż walczył, dając ognia z obudwóch brzegów okrętu do linii i zamków nieprzyjacielskich.«

»Admirał de Rigny, przez stanowisko, które zajął Kapitan Maurice okrętu Trident, miał zupełną pomoc z tegoż okrętu liniowego.«

»Kapitan Labretonniere, okrętu Wrocław, walczył naprzód pod żaglami, potem na kotwicy, i wszędzie się udawał, gdzie obecność jego mogła być potrzebną. Admirał Rossyjski podziękował Kawalerowi de Rigny szczególnie za pomoc, odebrał od okrętu liniowego Wrocław, w chwili, gdy Azów ogniem nieprzyjacielskim wzduż sięgany, w złém znajdował się położeniu.«

»Galioty Alcyon i Dafna przyłożyły się silnie do ataku palnych statków przez Angielskie korwety i brygi rozpoczętego.«

»Ogółem, wszystko, co się połączonym o-

krętom, pomimo zacętości niektórych Tureckich okrętów, opierało, zostało szybko pokonane.«

»Admirał de Rigny czuje się obowiązany Kapitanowi Fellowes, Angielskiej fregaty Dartmouth, który miał zlecenie uważać na palne statki, szczególną swoją okazą wdzięczność za pomoc, otrzymaną od niego w porę, gdy jeden z palących się statków palnych miał wpaść na fregatę Syrenę.«

»Eskadra nasza liczy 43 zabitych i 117 rannych. P. de la Bretonniere, Kapitan liniowego okrętu lekko raniony. Eskadra nasza poniosła wielką stratę w materyjach; dwa naszych okrętów liniowych muszą powrócić do Toulonu, dla naprawy swoich masztów; osobliwie Syrena znacznie została uszkodzona; jej główny maszt i tylny maszt złamane; dwa spodnie żagle, drug żaglu zwierzchniego i t. d. pogruchotane.«

»Trydent płynie do Smyrny, gdzie zbierze okręty Junone, Pomone i inne lekkie, aby szedł na pomoc w potrzebie i nowych oczekiwał rozkazów.«

»Korweta Angielska Rose udała się do Smyrny, z chęcią z tem ważnym zdarzeniem mają być wysłani gońcy do Stambułu. Kapitan Reversaux z Pomony ma instrukcyje do obrony krajowców.«

»Kawaler de Rigny chwali mocno otwartość i czynne współdziałanie Admirałów swoich towarzyszy.«

»Na kilka dni przed bitwą, Kawaler de Rigny kazał oznajmić Franouzom na flocie Ibrahimu będącym, że przyjęty niedawną przez Turków sposób wojowania i złamanie przez Ibrahima słowa, zniewalają go do wezwania onych, aby słuszę jego opuścili. Jeden między temi nie uważał tę okoliczność za dość ważną, aby był powolny na to wezwanie. Nie wiadomo, czyli przy tem obstał.«

»Osady nasze okrętowe usprawiedliwiły zafanie Króla; na każdym okręcie łączył się z pierwszym wystrzałem z działa odgłos: »Niech żyje Król!«

»Eskadra kilka godzin wciąż miała przed oczyma straszliwy widok; wystawić sobie 150 okrętów wojennych różnego rzędu, które w wąskiej zatoce w potrójnej linii dawały ognia; wystawić sobie pożar i eksplozyje, jako skutki owego strzelania.«

»Gdy pierwsza fregata stojąca reją do reji, została przez nasze okręty zapalona i wyleciała w powietrze, fregata Syrena tak blisko była tylnej onęjże części, że jej tylny maszt padł pozdłuż na kasztele tej fregaty, poczem upadł także i główny maszt.«